

iskolát ott még 1840-ben alapították. Úgy mint a mi földműves iskoláinkban, a tanfolyam itt is két évig tartott, azonban a teljesen ingyenes tanítás ellenére is látogatottságuk igen gyér volt, mert a tanulónak nem volt meg a kellő alapjok, hogy a földműves-iskolák által adott szakképzettséget saját gazdaságukban haszonnal alkalmazhassák. Amikor a népfőiskolák virágzani kezdtek, dr. Holmström, a hvilani népfőiskola igazgatója alapított mezőgazdasági tanfolyamot, amelynek vezetője a népfőiskola igazgatója volt, a gazdasági szakokat pedig egy okleveles gazda tanította. Ez a rendszer körülbelül 1910-ig tartotta magát, attól kezdve azután ismét kiválik a mezőgazdasági oktatás a népfőiskolák állampolgári nevelésének a keretei közül, egyes helyeken külön női gazdasági iskolák is alakultak. Anélkül, hogy a földműves-iskolák tanterveinek ismertetésére áttérnénk, meg kell állapítanunk, hogy közöttük és a népfőiskolák között, önállóságuk ellenére, ma is legszorosabb a kapcsolat. A földműves-iskolák rendszerint népfőiskolát végzett tanulókat vesznek fel, miután csak ezeknek van meg az az általános műveltségök, hogy képesek a szerzett gazdasági ismereteket szervesen beilleszteni ismeretkörükbe és gazdaságilag is hasznosítani. És csodálatos, hogy míg a népfőiskolák szervezése előtt a földműves-iskoláknak alig volt hallgatójuk, ma az iskolák és a hallgatók száma állandóan emelkedik. Ez is amellettt szól, hogy a szakképzést meg kell előznie a műveltségi színvonal általános emelésének.

Hildebrandt még vizsgálat tárgyává teszi Svédország északi részében a nemzetiségek: finneknél, lappok stb. számára Matarengiben és Sunderbyben létesített népfőiskoláknak a nemzetiségi kérdés megoldására való kedvező hatását, végezetül pedig arra a kérdésre felel, hogy célszerű volna-e Németországban is a skandináv rendszerű népfőiskola meghonosítása. Vizsgálódásainak eredménye ez: «Szükségünk van szakmájokban kitűnően képzett emberekre, de olyanokra is, akiknek hivatásukon felül alkalmuk van, hogy magukat *egész emberré* képezzék ki.» És ha ugyanezt a kérdést feltesszük a magyarországi viszonyokra nézve, ahol a nemzet gerincét alkotó földműves-osztálynak népmilliói 12 éves korukban befejezik tanulmányaikat s a 12 éves gyermek ismeretkészségével és látókörével indulnak a gazdasági és állampolgári élet súlyos feladatai elé, a felelet itt sem lehet más: minél hamarabb meg kell teremtenünk ezt a típikusan mezőgazdasági viszonyokra szabott új iskolát.

Czettler Jenő.

Tanügyi reformjavaslat 1848-ból.

A magyar nemzet politikai tavaszának vérmes, tüzes, szabadelvű, de sokszor szélső hangulata olykor-olykor átcsapott a pedagógia terére

is. Ennek érdekes okmánya egy különben ismeretlen embernek, *Kerek Istvánnak* 2 «penná»-ja, mely 1848-ban külön lapokon jelent meg. Teljes címök: 1. *Prima penna* vagy: Az új hazában új nézetek; 3 oldal. 2. *Alterá penna* vagy csak az anyanyelv rovására tanulhatunk latinul írni és beszélni; 4 oldal. Pest, Trattner-Károlyi. (A Szinnyei-féle M. Irók élete és munkái csak az elsőt említi.)

Kerek nem sokat kertel, hanem már az első mondatban is ki-mondja, ami a szívéen van: «*tudós gimnáziumainkban csak magyar nyelv; csak magyar klasszikusok* műveltessenek azon tudóssággal s alapossággal, amellyel műveltettek az idegen nyelvek és klasszikusok». És azután bőségesen megindokolja meggyőződését. Utal a németekre, akik 400 éve fáradhatatlan szorgalommal művelik a latin és görög klasszikusokat és az ezekhez tartozó tudományokat s máig, t. i. az író koráig, nem tudtak éppen «a mérték feletti idegen tudás» miatt egy, erős nemzetté alakulni. «*Mi új éráat élünk — írja — a szabadság éráját, miért ne kezdenénk nevelésünkben is újdon-újat ?!*» Majd Petőfit is említi, aki bizony nem a klasszikusoknak köszöni, hogy a nemzeti érzelmek tolmácsa lett. «A humanitást csakis a nemzeti nyelv gazdagságának és szépségeinek a közlése adhatja meg, azért állítsunk fel új mintájú «nemzet-nyelvési» iskolákat, melyekben a nyilvános órákban csak a magyar nyelv és minden egyéb tudomány egyedül magyarul taníttassék. Rendkívüli órákban lehet görögöt, latint, németet, tótót, franciát, olaszt, angolt is tanítani. A klasszikus tanulmány egyébként az egyetemre való.»

A második röpiratban állást foglal azok ellen, akik műveltséget a latin nélkül nem tudnak elképzelni. Ezzel szemben kimutatja, hogy a latinizmus válaszfalat állított fel a néposztályok között: «*bűzhödt arisztokráciai vagy zsarnok szellemet éleszt*». A latin nyelv használata mindig és mindenütt a nemzeti nyelv és műveltség rovására történt és a történelem tanúsága szerint a nemzetek akkor virágoznak, ha *tiszta nemzeti forrásokból* merítenek, nem pedig akkor, ha idegen nemzetet majmolnak. Nincs többé szükségünk a latinságra azért sem, mert *korunk minden tudományban túlszárnyalta* a rómaiakat, az igazi humanizmus pedig nem pogány, hanem keresztyén alapra van fektetve. Ha pedig tanulni akarunk, tanuljunk a németektől, angoloktól, franciáktól, de tőlük is okkal-móddal. Arról sem lehet szó, hogy a latin grammatika páratlan művelő eszköz volna; általa legfeljebb az ész meg az emlékezet gyarapodik. Mivel pedig az óklasszikai nyelvek kiejtése, hangsúlya sincs még teljesen tisztába hozva, a tanulókat sokszor bizonytalanságba ejti. Egyszóval a latin és görög nem szolgál többé sem egészséges, sem elégséges táplálékul, sem anyagi, sem szellemi tekintetben. Ennélfogva még egyszer és utolszor:

«nekünk, a keresztyén szabadságban dajkált szabad magyar nemzetnek, nem kell sem görög, sem római szellem; mi régen, de március 15-ke óta különösen tisztá öntudattal fölötte állunk s azóta valljuk már, *hogy nekünk csak tiszta keresztyén magyar szellem kell.* Ebben lelendjük fel a rég keresett valódi humanizmust . . . »

Eddig a lelkes Kerék István. Mint látjuk, elsősorban politikai gondolat adta kezébe a tollat, de ismeri a klasszikus nyelvek tanítása mellett felhozni szokott pedagógiai érveket is. Nem egy érve helytálló, végső következtetésével azonban, hogy a klasszikus tanulmányt teljesen ki kellene küszöbölni (nála csak a világtörténelemben talál menedéket), nem fogunk egyetérteni; ez a nézet még ma is szélső, de az ő korában egyenesen forradalmi volt. Mindenkép becsületére válik azonban a nemzeti tárgyak, a nemzeti szellemű iskola, a nemzeti öntudat és önállóság jelentőségének a hangoztatása.

(Pozsony.)

Szelényi Ödön.

A szülők az iskolában.

A *M. P.* 1917: 1—2. sz.-ban megjelent ily című rövid cikk helyesen állapítja meg, hogy a szülői értekezleteknek eddig nem volt sok értelmök. A szerzőnek igaza van abban, hogy a szülői értekezletek célja: az iskola közszellemének, belső életének megismerése; valamint igaza van abban is, hogy a szülők az iskola módszeréről, a tanárok egyéni eljárásáról, a gyermekek iskolai magatartásáról, szóval a tanításról (helyesebben mondva: az iskolai nevelésről), annak lefolyásáról csak egy módon nyerhetnek képet: «nyilvános minta-előadások» útján. (Nyilvános minta-előadások helyett jobbnak tartanám a nyilvános nevelési órák elnevezést.) A cikkíró javasolta eljárás azonban aligha felelne meg a célnak. A szülő nem szereshet helyes képet az iskola belső életéről, ha a nyilvános mintaelőadásokon a tanárok nem úgy tanítanak, mint ahogyan a rendes tanítási órákon szoktak, hanem emez alkalmakkor a tanítás «anyaga bővebb és alakja nem kérdve-kifejtő, hanem előadó». Ha ehhez még hozzávesszük azt, hogy az ilyen előadásokat szavalatokkal, odaillo énekekkel, táncokkal, stb.-vel kívánja vonzóvá és szemléletessé tenni, akkor nyilvánvaló, hogy ezek a mintaelőadások bizonyos fajtájú iskolai ünnepélyekké lesznek, amelyek éppen a rendes tanítási óráktól való eltérésüknél fogva nem mutatják az iskolai munka hamisítatlan képét. S nem figyelheti meg a szülő a gyermekek iskolai magatartását sem, amikor ezek a tanítás előadó alakja miatt teljesen csak a befogadásra vannak kárhóztatva. Amit ilyenkor mégis meg lehet figyelni a gyermek iskolai magatartásából,